

Codex Alimentarius

Komise pro **Codex alimentarius (CA)** je důležitou mezinárodní organizací, která byla založena v r. 1962 dvěma organizacemi OSN:

- FAO (Food and Agricultural Organization, Organizace pro potraviny a zemědělství)
- WHO (World Health Organization – Světová zdravotnická organizace).

Náplň komise

CA vyvíjí mezinárodní potravinářské normy (standards), kódy praxe a další doporučení a směrnice, které mají chránit zdraví spotřebitelů a usnadňovat mezinárodní obchod s potravinami odstraňováním netarifních obchodních bariér. Dohoda o sanitárních a fytosanitárních opatřeních z Uruguayského kola GATT zavazuje členy Světové obchodní organizace (WTO – World Trade Organization) upravit svá sanitární a fytosanitární pravidla pravidlům CA. Revidované Technické bariéry Dohody o obchodu se také odvolávají na text CA. Proto výsledky rozhodnutí CA komise usnadňují světový obchod a zlepšují nezávadnost potravin.

Členové komise

Práce v CA se účastní reprezentanti vlád 184 zemí, 46 mezivládních organizací a 134 mezinárodních nevládních organizací (NGO). Práce probíhá ve výborech a pracovních skupinách. Výbory CA lze rozdělit do dvou skupin:

- výbory „horizontální“ – průřezové;
- výbory komoditní.

Dělení je na základě jednotlivých skupin a tříd potravin.

Horizontální výbory zpracovávají vše zahrnující koncepce a zásady aplikovatelné na potraviny: schvalování nebo revidování odpovídajících opatření v CA komoditních normách; zpracovávání základních doporučení týkající se zdraví a nezávadnosti potravin pro spotřebitele, spolupracující s experty vědeckých institucí.

Dále jsou ustaveny výbory pro hygienu potravin; pro metody analýzy a vzorkování; pro potravinářská aditiva a kontaminanty; pro výživu a potraviny pro zvláštní účely; pro rezidua pesticidů; pro označování potravin; pro dozor nad dovozem a vývozem a certifikační systém; pro rezidua veterinárních léčiv; pro biotechnologie a samotná Komise CA.

Aktivity

Lze vyjmenovat jednotlivé aktivity v posledních letech, bez nároku na úplnost. Byly to např. práce na **bezpečnosti biotechnologických postupů, označování, analytické metody a výsledovatelnost** (traceability) **původu**, specifikace potravinářských **aditiv**, maximální limity **reziduí pro kontaminanty**, pokyny pro posuzování přiměřenosti sanitárních opatření spojených s dozorem nad potravinami a certifikačním systémem, postupy při kontrole *Listeria monocytogenes*, kód praxe pro čerstvé ovoce a zeleninu a další potravinové skupiny, použití antibiotik a rezistence, zjišťování, řízení, informace a analýza rizika v systémech *HACCP (Hazard Analyses of Critical Control Points)*.

CA vydává všechny dokumenty schválené ve výborech a pracovních skupinách ve svých sbornících, s rozvojem elektroniky v informačních systémech i v elektronické podobě. Míra zapojení jednotlivých členů CA závisí na jejich aktivitách a finančních možnostech, protože tato práce je hrazena vesměs z rozpočtů svých členů, tedy z vládních anebo nevládních zdrojů jednotlivých zemí. Výsledky jsou doporučením, které jednotlivé členské státy nemusí akceptovat, ale přihlásí-li se k jejich plnění, jsou pak závazné. Tlak na zvyšování autority CA je spojen se snahou minimalizovat netarifní překážky zahraničního obchodu s potravinami.

Bližší informace o práci Codexu Alimentarius lze nalézt na webových stránkách na adrese www.codexalimentarius.net (<http://www.fao.org/fao-who-codexalimentarius/en/>).

Zapojení Institut of Food Technology - IFT

Pro ilustraci práce v CA uvádím zapojení amerického potravinářského výzkumného ústavu. Statut Ústavu potravinářské technologie v Atlantě, USA (IFT – Institut of Food Technology) umožňuje aktivně se zúčastňovat zasedání Codexu a jeho pomocných orgánů, jako jsou výbory a jejich pracovní skupiny. Aktivní zapojení IFT je velmi důležité, protože lze pak kriticky hodnotit vědecké expertizy v potravinových vědách a technologiích jako zdroje rozhodování v Codexu. Výbor v rámci IFT řídí a zvažuje zapojení IFT do aktivit CA, následně zavádí postupy IFT pro zajištění kontinuity a vědecké odbornosti z pohledu IFT. Členové výboru IFT jsou propojeni se specifickými výbory CA na základě speciálních expertních prací, které odpovídají jejich pověřením. Výbor při IFT také sleduje a zodpovídá za příležitosti pro nominace pracovníků IFT na seznamy expertů FAO a WHO.

Kancelář IFT pro vědu, komunikace a vztahy k vládním orgánům (OSCGR) koordinuje zapojování členů výboru IFT a dalších pracovníků do kodexových aktivit. Pracovníci OSCGR jsou pověřeni jako klíčový kontaktní výbor pro koordinaci zapojení IFT do aktivit konkrétních výborů CA, jako řešitelů a pro zapojení do dalších skupin CA.

Ústav upřednostňuje zapojení do práce „horizontálních“ výborů (výborů zabývajících se všeobecnými otázkami), před prací v „komoditních“ výborech (výbory, které zpracovávají normy pro specifické potraviny anebo potravinové třídy). Horizontální výbory zpracovávají vše, co zahrnuje koncepce a zásady aplikovatelné na potraviny: schvalování nebo revidování odpovídajících opatření v CA komoditních normách; zpracovávání základních doporučení týkajících se zdraví a nezávadnosti potravin pro spotřebitele. Výbor IFT běžně plánuje a řídí práce v CA výborech po hygieny potravin, metody analýzy a vzorkování, potravinářských aditiv a kontaminantů, výživy a potravin pro zvláštní účely, rezidua pesticidů, označování potravin, základní otázky, dozor nad dovozem a vývozem a certifikační systémy, rezidua veterinárních léčiv, biotechnologie a samotná Komise CA.

V této oblasti se konkrétně IFT zapojil přiměřeným způsobem do aktivit jako jsou bezpečnost biotechnologických postupů, označování, analytické metody a výsledovatelnost původu, specifikace potravinářských aditiv, maximální limity reziduí pro kontaminanty, pokyny pro posuzování přiměřenosti sanitárních opatření spojených s dozorem nad potravinami a certifikačním systémem, postupy při kontrole *Listeria monocytogenes*, kód praxe pro čerstvé ovoce a zeleninu a další potravinové skupiny, použití antibiotik a rezistence, zjišťování, řízení, informace a analýzy rizika v systémech *HACCP* (*Hazard Analyses of Critical Control Points*).

Světová zdravotnická organizace WHO

V roce 1945 na Konferenci OSN o mezinárodní organizaci její účastníci jednohlasně schválili návrh Brazílie a Číny na vytvoření nezávislé mezinárodní zdravotnické organizace v rámci OSN. O rok později v roce 1946 v New Yorku podepsalo 61 států z celého světa, včetně tehdejšího Československa, *Zakládací smlouvu* Světové zdravotnické organizace (World Health Organisation, WHO). Zakládací smlouva nabyla platnosti 7. dubna 1948, když 26 z 61 států, které jí podepsaly, ratifikovaly svůj podpis a uložili oficiální ratifikační listiny u generálního tajemníka OSN. Toto datum – **7. duben 1948** – je uznáváno jako datum vzniku Světové zdravotnické organizace. Od té doby se tento den na celém světě oslavuje jako **Světový den zdraví**.

Vlajka WHO

Od svého vzniku v roce 1948 podporuje Světová zdravotnická organizace mezinárodní technickou spolupráci v oblasti zdravotnictví, realizuje programy na potírání a úplné odstranění některých nemocí a usiluje o celkové zlepšení kvality lidského života. Cílem činnosti organizace je dosažení co nejlepšího zdraví pro všechny.

Hlavními strategickými záměry WHO jsou:

- **omezování úmrtnosti, nemocnosti a postižení** zejména u chudých a sociálně slabých skupin populace;
- podpora **zdravé životosprávy** a omezení zdravotních rizik vyplývajících z ekologických, ekonomických a sociálních podmínek;
- **rozvoj spravedlivějších a efektivnějších zdravotnických systémů**, které budou odpovídat legitimním potřebám lidí a budou pro ně finančně únosné;
- rozvoj odpovídajících **zdravotnických strategií** a **institucionálního zázemí** a začleňování zdravotnických aspektů do sociálních, ekonomických, ekologických a rozvojových strategií.

Mapa regionů WHO. Evropský region má sídlo v Kodani (černá tečka)

Hlavními směry činnosti WHO je vypracování zdravotní politiky a konzultační činnost dle potřeb členských států, odborná pomoc při vypracování národních zdravotnických strategií, sledování indikátorů zdravotního stavu populace a ukazatelů hodnotících zdravotnické systémy jednotlivých států, rozvoj a testování nových technologií a postupů pro kontrolu nemocí a řízení zdravotní péče.

Řídícím orgánem WHO je Světové zdravotnické shromáždění (WHA) složené ze 193 členských států, které se schází jednou za rok. Jeho rozhodnutí a strategie realizuje Výkonná rada (EB), kterou tvoří 32 zdravotnických expertů jmenovaných vládami a která se schází dvakrát do roka.

WHO má přibližně 3 500 zaměstnanců. Rádný rozpočet na období 2004–2005 činil 880 mil. USD.

- Sídlo organizace je 20 Avenue Appia, CH-1211 Ženeva 27, Švýcarsko,
- telefon: (41 22) 791 2111;
- fax: (41 22) 791 3111,
- e-mail: inf@who.int,
- webové stránky <http://www.euro.who.int/en/countries/czech-republic>

Odkazy

Související články

- Světová zdravotnická organizace WHO

Externí odkazy

- Světová zdravotnická organizace WHO (<http://www.euro.who.int/en/countries/czech-republic>)

Zdroj

- PERLÍN, Ctibor. *Codex Alimentarius* [online]. [cit. 2012-03-11]. <<https://el.lf1.cuni.cz/p14411410/>>.